

ISBN NO : 978-605-05-1408-7
ESER ADI : SAĞLIK HUKUKU AÇISINDAN Palyatîf Bakım
YAZAR ADI : Cihan Alp
YAYIM YILI : 2023

SAĞLIK HUKUKU AÇISINDAN Palyatîf Bakım

ÖDEMELİ İSTEME VE GENEL DAĞITIM

YETKİN Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Strasbourg Caddesi No: 31/A 06430 Sıhhiye / ANKARA

Tel : 0 (312) 231 42 34 (35) – 232 03 43 Faks: 229 87 85

Şube: Abide-i Hürriyet Cad. No: 158 34381 Şişli / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 234 50 56 (57) Pbx Faks: 0 (212) 234 50 58

e-mail: yetkin@yetkin.com.tr <http://www.yetkin.com.tr>

Yayınevi Sertifika No: 47453

Yayın Kodu: ISBN 978-605-05-1408-7

© Yetkin Yayınları 2022

Dizgi: YETKİN Elektronik Yayımcılık Sistemleri

Baskı: YETKİN BASİMEVİ

Kâzım Karabekir Caddesi No: 95/7-8-10

Tel: 0 (312) 341 00 06 06060 ANKARA

Matbaa Sertifika No: 47452

Av. Dr. Cihan ALP

**SAĞLIK HUKUKU AÇISINDAN
PALYATİF BAKIM**

Ankara 2023

“2 nd Global Summit of National Hospice and Palliative Care Associations Declaration on Hospice and Palliative Care”. Seul, 2005.
https://www.coe.int/t/dg3/health/Source/Korea/Declaration2005_en.pdf.

Acar, H. Volkan. “Yararsız Tedavi”. *Türkiye Biyoetik Dergisi* 3, sayı 2 (01 Ocak 2016): 74–84.

Adıgüzel, Sibel. “Yoğun Bakım Ünitelerinde Aydınlatma ve Onam Alma Yükümlülüğü”. İstanbul Üniversitesi, 2011.

Akçakaya, Adem. “Palyatif Bakım: Ülkemizde ve Dünyada Son Durum”. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü* 54 (2020): 46–51.
<http://www.sdplatform.com/Dergi/1294/Palyatif-bakim-Ulkemizde-ve-dunyada-son-durum.aspx>.

Akçiçek, Fehmi, Gökhan Akbulut, ve Z. Çiçek Fadiloğlu, ed. *Palyatif Bakım: Evde ve Hastanede Çalıştay Raporu*. İzmir: Ege Geriatri Derneği Yayınları, 2013.

Akipek, Jale, Turgut Akıntürk, ve Derya Ateş Karaman. *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. 16. baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, 2020.

Akıntürk, Turgut, ve Derya Ateş. *Türk Medeni Hukuku İkinci Cilt Aile Hukuku*. 23. baskı. Beta Basım Yayım Dağıtım, 2021.

Akpınar, Aslıhan, ve Nermin Ersoy. “Yaşamı Destekleyen Tedaviler: Ne Zaman Esirgenmeli Ne Zaman Sonlandırılmalı”. *Turkish Journal of Oncology* 27, sayı 1 (2012): 37–45. <https://doi.org/10.5505/tjoncol.2012.540>.

Aksakal, Hurişah. “Palyatif Bakım Hastalarına Yönelik Bakım Yeri Tercihi: Hasta Yakını ve Sağlık Çalışanı Üzerine Bir Araştırma”. Atılım Üniversitesi, 2014. https://repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/39127%0Ahttps://cris.brighton.ac.uk/ws/portalfiles/portal/4755978/Julius+Ojebode%27s+Thesis.pdf%0Ausir.salford.ac.uk/29369/1/Angela_Darvill_thesis_esubmission.pdf%0Ahttps://dspace.lboro.ac.uk/dspace-jspui/ha.

American Thoracic Society. “Withholding and Withdrawing Life-sustaining Therapy”. *Annals of Internal Medicine* 115, sayı 6 (15 Eylül 1991): 478–85. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-115-6-478>.

Antalya, Osman Gökhan. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: V/1, 2. 2.*

baskı. Seçkin Yayıncılık, 2019.

Arda, Berna, ve Ahmet Acıduman. “Medical Futility in Turkey”. İçinde *Medical Futility: A Cross-National Study*, editör Alireza Bagheri, 227–46. Imperial College Press, 2013.

Arpacı, Abdülkadir. *Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2000.

———. “Özel Hukuk Açısından Tıbbi Müdahaleye Rıza Beyanı, Buna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Yolları”. *YÜHFD* 6, sayı 2 (2009): 5–14.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=uv&AN=114512&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.

Artuk, Mehmet Emin, ve A. Caner Yenidünya. “Ötenazi”. İçinde *Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan*, 297–319. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2001.

Asan, Cafer. “Sosyal Hizmet Akademisyenleri Arasındaki Kavram Anlaşmazlığı”. Erişim 20 Haziran 2020. <https://www.sosyalhizmetuzmani.org/shu-kavram.htm>.

Association Council on Ethical and Judicial Affairs American Medical. “Medical Futility in End-of-Life Care: Report of the Council on Ethical and Judicial Affairs”. *JAMA: The Journal of the American Medical Association* 281, sayı 10 (10 Mart 1999): 937–41.
<https://doi.org/10.1001/jama.281.10.937>.

Association, The World Medical. “WMA Declaration of Venice on Terminal Illness”, 2006. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-venice-on-terminal-illness/>.

Atagün, Murat İlhan, Özlem Devrim Balaban, Zeliha Atagün, Mine Elagöz, ve Ayşe Özpolat Yılmaz. “Kronik Hastalıklarda Bakım Veren Yüğü”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3, sayı 3 (2011): 513–52.
www.cappsy.org/archives/vol3/no3/.

Ataman, Gülsen. “Bir Üniversite Hastanesinin Cerrahi Onkoloji Polikliniğine Başvuran Kanseri Hastalarının Evde Bakım Durumlarının, Gereksinimlerinin ve Yaşam Kalitesinin Saptanması”. Ankara Üniversitesi, 2014.

Ateş, Elif, ve Turan Set. “Biyopsikososyal Yaklaşım”. *Türkiye Klinikleri Aile Hekimliği - Özel Konular* 8, sayı 2 (2017): 93–95.

Avrupa Konseyi. *Recommendation Rec (2003) 24 of the Committee of*

- Ministers to Member States on the Organisation of Palliative Care*, 2003. http://www.coe.int/t/dg3/health/recommendations_en.asp#vulnerable.
- . *Yaşamın Son Döneminde Tıbbi Tedavide Karar Verme Sürecine İlişkin Kılavuz*. Editör Yeşim Işıl Ülman, 2014.
- Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi. “Recommendation 1418 (1999) : Protection of the Human Rights and Dignity of the Terminally Ill and the Dying”, 1999. <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16722>.
- . “Recommendation 779 (1976) : Rights of the Sick and Dying”, 1976. <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=14813&lang=en>.
- Ayan, Mehmet. *Tıbbi Müdahalelerden Doğan Hukuki Sorumluluk*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları, 1991.
- Aydın, Öztürk. “Hekimin Sorumluluğunu Azaltan ve Kaldıran Nedenler”. *Fatih Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, sayı 1 (2013): 35–62.
- Aydoğan, Fatma, ve Kazım Uygun. “Kanser Hastalarında Palyatif Tedaviler”. *Klinik Gelişim* 24 (2011): 4–9.
- Ayiter, Nuşin. “Şahsiyet Hakları Açısından Organ Nakli”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 25, sayı 1 (1968): 137–44. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001340.
- Aykın, Aykut Cemil, ve Serkan Çınarlı. *Sağlık Personelinin Hukuki Sorumluluğu*. Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Badur, Emel. *Tıbbi Müdahaleye Rızanın Özellik Gösterdiği Haller*. Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Bağ, Beyhan. “Almanya Örneğinde Sağlık Sisteminde Palyatif Bakım Uygulamaları”. *Turkish Journal of Oncology* 27, sayı 3 (2012): 142–49. <https://doi.org/10.5505/tjoncol.2012.687>.
- Bakitas, Marie, Kathleen Doyle Lyons, Mark T. Hegel, Stefan Balan, Frances C. Brokaw, Janette Seville, Jay G. Hull, vd. “Effects of a Palliative Care Intervention on Clinical Outcomes in Patients With Advanced Cancer”. *Jama* 302, sayı 7 (2009): 741. <https://doi.org/10.1001/jama.2009.1198>.
- Bayraktar, Köksal. *Hekimin Tedavi Nedeniyle Cezai Sorumluluğu*. İstanbul: Sermet Matbaası, 1972.

- Beauchamp, Tom L, ve James F Childress. *Principles of Biomedical Ethics. Paper Knowledge . Toward a Media History of Documents*. Seventh Ed. Oxford University Press, 2013.
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cat05064a&AN=ist.0016609&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.
- Beder, Mevlüt. “Gömülü 3 . Molar Dişi Çekilecek Hastalarda Ayrıntılı Aydınlatılmış Onamın Anksiyete Üzerine Etkisi”. Selçuk Üniversitesi, 2020.
- Belgesay, Mustafa Reşit. *Tıbbi Mesuliyet*. İstanbul: M. Sıralar Matbaası, 1953.
- Bilen, Ayşegül. “Palyatif Bakım”. *Toplum ve Hekim* 31, sayı 1 (2016): 25–30.
- Billings, J. Andrew. “Double effect: a useful rule that alone cannot justify hastening death”. *Journal of Medical Ethics* 37, sayı 7 (01 Temmuz 2011): 437–40. <https://doi.org/10.1136/jme.2010.041160>.
- Birleşmiş Milletler. *Birleşmiş Milletler 'de İnsan Hakları Yorumları İnsan Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi 1981 - 2006*. Editör Lema Uyar. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006. www.bilgiyay.com.
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği. *Bilgi Notu No.31: Sağlık Hakkı*. Editör Sağlık Hakkı Derneği. Ankara, 2022. www.saglikhakki.net.
- Borasio, Gian Domenico. “Translating the World Health Organization definition of palliative care into scientific practice”. *Palliative and Supportive Care* 9, sayı 1 (2011): 1–2. <https://doi.org/10.1017/S1478951510000489>.
- Brennan, Frank. “Dignity: A Unifying Concept for Palliative Care and Human Rights”. *Progress in Palliative Care* 22, sayı 2 (26 Nisan 2014): 88–96. <https://doi.org/10.1179/1743291X13Y.0000000064>.
- Brennan, Frank, Liz Gwyther, ve Richard Harding. *Palliative Care as a Human Right*, 2008.
- Brody, Baruch A., ve Amir Halevy. “Is Futility a Futile Concept?” *Journal of Medicine and Philosophy* 20, sayı 2 (01 Nisan 1995): 123–44. <https://doi.org/10.1093/jmp/20.2.123>.

- Bruera, Eduardo, ve Rony Dev. "Overview of Managing Common Non-Pain Symptoms in Palliative Care". *Uptodate*, y.y.
- Bruera, Eduardo, Catherine M. Neumann, Bruno Gagnon, Carleen Brenneis, Hue Quan, ve John Hanson. "The Impact of a Regional Palliative Care Program on the Cost of Palliative Care Delivery". *Journal of Palliative Medicine* 3, sayı 2 (Haziran 2000): 181–86. <https://doi.org/10.1089/10966210050085241>.
- Bruinsma, Sophie M., Judith A.C. Rietjens, ve Angès van der Heide. "Continuous Sedation until Death: State of the Art". İçinde *Continuous Sedation at the End of Life : Ethical, Clinical and Legal Perspectives*, editör Freddy Mortier, Kasper Raus, ve Sigrid Sterckx, 29–46. Cambridge Bioethics and Law. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=622103&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.
- Bulut, Işıl. "Sosyal Hizmet Uzmanlarının Unvan Sorunu". Erişim 9 Ekim 2022. http://www.manevisosyalhizmet.com/?page_id=143.
- Çamcı, Gülşah. "Kronik Kalp Yetersizliğinde Palyatif Bakım Eğitiminin Semptom Yönetimi, Yeniden Yatışlar ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi". Marmara Üniversitesi, 2018.
- Can, Gülbeyaz. *Onkoloji Hemşireliğinde Kanıta Dayalı Bakım*. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri, 2010.
- Cankurt, Ezgi. "Tıbbi Müdahale ve İnsan Üzerinde Deney Bağlamında İlginin Rızası". İstanbul Üniversitesi, 2018.
- Canon, Annette T., D. O. Joanne Lynn, ve Patrick Keaney. "End-of-Life Care in Medical Textbooks". *Annals of Internal Medicine* 130, sayı 1 (1999): 82–86. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-130-1-199901050-00037>.
- Çavdar, İkbâl. "Kanserli Hastanın Terminal Dönemdeki Bakımı". *Türk Onkoloji Dergisi* 26, sayı 3 (2011): 142–47. <https://doi.org/10.5505/tjoncol.2011.442>.
- Center to Advance Palliative Care. "Palliative Care: What You Should Know". Erişim 9 Ekim 2022. https://getpalliativecare.org/wp-content/uploads/2019/01/GPC_WhatYouShouldKnowHandout_2019.pdf.
- . "Palliative Care Definition | What is Palliative Care". Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.capc.org/about/palliative-care/>.

- Çetin, Özge. “Psikoeğitimin Palyatif Bakım Vericilerin Stresle Baş Etme ve Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi”. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, 2018.
- Çilingiroğlu, Cüneyt. *Tıbbi Müdahaleye Rıza*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Cimete, Güler. *Yaşam Sonu Bakım Ölümcül Hastalarda Bütüncü Yaklaşım*. Nobel Tıp Kitabevleri, 2002.
- Clark, David, Nicole Baur, David Clelland, Eduardo Garralda, Jesús López-Fidalgo, Stephen Connor, ve Carlos Centeno. “Mapping Levels of Palliative Care Development in 198 Countries: The Situation in 2017”. *Journal of Pain and Symptom Management* 59, sayı 4 (Nisan 2020): 794-807.e4. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2019.11.009>.
- Clark, Peter A. “Medical Futility: Legal and Ethical Analysis”. *AMA Journal of Ethics* 9, sayı 5 (01 Mayıs 2007): 375–83. <https://doi.org/10.1001/virtualmentor.2007.9.5.msoc1-0705>.
- Cüceloğlu, Doğan. “Zamanı Değerlendirmek ve Zaman Yönetimi”, 27 Nisan 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=zxEzKMDJMTw>.
- “Dictionary.com”, <https://www.dictionary.com/browse/palliative>.
- Delbeke, Evelien. “The legal permissibility of continuous deep sedation at the end of life: a comparison of laws and a proposal”. İçinde *Continuous Sedation at the End of Life : Ethical, Clinical and Legal Perspectives*, editör Freddy Mortier, Kasper Raus, ve Sigrid Sterckx, 132–48. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013.
- Demir, Bahadır. “Hekimin Tıbbi Aydınlatma Yükümlülüğünün Sınırları”. İçinde *I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi (Vaka Tartışmalı)*, editör Hakan Hakeri ve Cahid Doğan. Legal Yayıncılık, 2016.
- Demirgil, Medine. “Acil Servis Çalışanlarının Ahlaki Duyarlılığı ile Palyatif Bakım Hakkındaki Düşünceleri ve Bilgi Düzeyleri”. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2019.
- Demirhan Erdemir, Ayşegül. “Yüksek Riskli Hastaya Yaklaşımında Etik ve Hukuki Sorunlar Bursa Sempozyumunda Tartışıldı”. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics* 17, sayı 1 (2009): 51–58.
- Demirhan, Nurhan. “Malpraktis ve Hekimin Taksirle Yaralama Suçu”. Marmara Üniversitesi, 2011.

- Dikmen, Yalım. “Yoğun Bakımda Hastadan Desteği Çekme ve Etik Ötanazi”. İçinde *Medikal Etik-3*, editör Hüsrev Hatemi ve Hanzade Doğan, 35–41. Yüce Yayın, 2001.
- Dionne-Odom, J. Nicholas, Andres Azuero, Kathleen D. Lyons, Jay G. Hull, Tor Tosteson, Zhigang Li, Zhongze Li, vd. “Benefits of Early Versus Delayed Palliative Care to Informal Family Caregivers of Patients With Advanced Cancer: Outcomes From the ENABLE III Randomized Controlled Trial”. *Journal of Clinical Oncology* 33, sayı 13 (1 Mayıs 2015): 1446–52.
<https://doi.org/10.1200/JCO.2014.58.7824>.
- Doğan, Cahid. “Tedaviyi Kabul Etmeme ve Durdurma Hakkı”. İçinde *Uluslararası II. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, 307–58. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Doğan, Mecbure. “Hastane Örneği Üzerinden Manevî Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerine Genel Bir Bakış”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 21, sayı 2 (2017): 1267–1304.
<https://doi.org/10.18505/cuid.347681>.
- Doğan, Sibel. “Hayatın Sonuna Doğru”. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü*, 41 (2017).
- Dökümcü Çakan, Merve. “Kötü Haber Verme Sürecinin Meme Kanseri Hastaları Açısından Değerlendirilmesi”. İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Dolan, Susan, ve Audrey Vizzard. *The End of Life Advisor*. New York: Kaplan Publishing, 2009.
- Dönmezer, Sulhi. *Kişilere ve Mallara Karşı Cürümler*. 15. baskı. Beta Basım Yayın Dağıtım, 1998.
- Dülgürlü, Şeyda. “Onkolojide Psikiyatrik Bakımın Sanatsal Yönü”. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 1, sayı 1 (2015): 54–59.
- Dural, Mustafa, ve Tufan Ögüz. *Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler*. 22. baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Durmuş, Veli. “İdarenin Sağlık Hizmetinden Doğan Doğan Kusursuz Sorumluluğu”. İçinde *Sağlık Hukuku Makaleleri - II*, editör İstanbul Barosu Yayın Kurulu. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2012.
- Duyan, Veli, ve Özge Özgür Bayır. *Sosyal Hizmete Giriş: Öğrenciler ve Uygulayıcılar için Bir Rehber*. Ankara, 2016.

- Dworkin, Alfred. *Life's Dominion*. New York: Alfred A. Knopf Press, 1993.
- Dyck, Carmen. "Who Cares for the Caregiver?" *Parkinsonism & Related Disorders* 15 (Aralık 2009): 118–21. [https://doi.org/10.1016/S1353-8020\(09\)70796-5](https://doi.org/10.1016/S1353-8020(09)70796-5).
- Edwards, A., N. Pang, V. Shiu, ve C. Chan. "The Understanding of Spirituality and the Potential Role of Spiritual Care in End-of-Life and Palliative Care: A Meta-Study of Qualitative Research". *Palliative Medicine* 24, sayı 8 (21 Aralık 2010): 753–70. <https://doi.org/10.1177/0269216310375860>.
- Eicher, P.S., ve M.L. Batshaw. "Cerebral Palsy". *Pediatr Clin North Am* 40 (1993): 537–51.
- Ek, Kristina, Eva Sahlberg-Blom, Birgitta Andershed, ve Britt-Marie Ternstedt. "Struggling to Retain Living Space: Patients' Stories About Living with Advanced Chronic Obstructive Pulmonary Disease". *Journal of Advanced Nursing* 67, sayı 7 (Temmuz 2011): 1480–90. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2010.05604.x>.
- Elçigil, Ayfer. "Palyatif Bakım Hemşireliği". *Gülhane Tıp Dergisi* 54, sayı 4 (2012): 329–34. <https://doi.org/10.5455/gulhane.30582>.
- Erci, Behice. "Evde Bakımda Halk Sağlığı Hemşireliği". *İçinde Halk Sağlığı Hemşireliği*, 53–63. Zenmat Matbaacılık, 2010.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 26. baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- . *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. 9. baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Erman, Barış. *Ceza Hukukunda Tıbbi Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2003.
- Ersoy, Nermin. "Yaşamın Sonuyla İlgili Etik Konular: I". *İçinde Çağdaş Tıp Etiği*, editör Ayşegül Demirhan Erdemir, Öztan Öncel, ve Şahin Aksoy, 328–57. Nobel Tıp Kitabevleri, 2003.
- Eskigölek, Yasemin. "Palyatif Bakım Hastalarının ve Hemşirelerin İtibarlı Bakıma İlişkin Görüşleri". Başkent Üniversitesi, 2018.
- Ethics and Humanities Subcommittee of the American Academy of Neurology. "Position Statement: Certain Aspects of the Care and Management of Profoundly and Irreversibly Paralyzed Patients with Retained Consciousness and Cognition". *Neurology*. C.43,01 Ocak 1993. https://doi.org/10.1212/WNL.43.1_Part_1.222.

- European Association for Palliative Care. “Prag Sözleşmesi”, y.y.
- “European Charter of Patients’ Rights”. Rome, 2002.
- European Consultation on The Rights of Patients. “A Declaration on the Promotion of Patients’ Rights in Europe”. Amsterdam, 1994.
- European Court of Human Rights. “Factsheet: End of Life and the European Convention on Human Rights”, 2022. https://www.echr.coe.int/documents/fs_euthanasia_eng.pdf.
- “Factsheet: Futile or Non-Beneficial Treatment”. Erişim 19 Mayıs 2022. <https://www.eldac.com.au/tabid/4979/Default.aspx>.
- Family Caregiver Alliance. “Definitions”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.caregiver.org/definitions-0>.
- Faris, Hannah, Brian Dewar, Claire Dyason, David G. Dick, Ainsley Matthewson, Susan Lamb, ve Michel C.F. Shamy. “Goods, causes and intentions: problems with applying the doctrine of double effect to palliative sedation”. *BMC Medical Ethics* 22, sayı 1 (2021): 1–9. <https://doi.org/10.1186/s12910-021-00709-0>.
- Faull, Christina. “The Context and Principles of Palliative Care”. İçinde *Handbook of Palliative Care*, 1–14. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2012. <https://doi.org/10.1002/9781118426869.ch1>.
- Field, Marilyn J., ve Christine K. Cassel. *Approaching Death*. Washington, D.C.: National Academies Press, 1997. <https://doi.org/10.17226/5801>.
- Fine, Robert L. “The Imperative for Hospital-Based Palliative Care: Patient, Institutional and Societal Benefits”. *Baylor University Medical Center Proceedings* 17, sayı 3 (2004): 259–64. <https://doi.org/10.1080/08998280.2004.11927978>.
- Foley, Peter. “Doctors and end-of-life care”. *The Dominion Post*, 14 Ekim 2010. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=n5h&AN=TDP101014B004130472307-CV&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.
- Forbes, Karen, ve Richard Huxtable. “Clarifying the data on double effect”. *Palliative Medicine* 20, sayı 4 (2006): 395–96. <https://doi.org/10.1191/0269216306pm1157ed>.
- Fordham, Simon, Chris Dowrick, ve Carl May. “Palliative Medicine: Is It Really Specialist Territory?” *Journal of the Royal Society of*

Medicine 91 (1998): 568–72. <https://doi.org/10.1177/014107689909200224>.

Foster, Charles, Jonathan Herring, Karen Melham, ve Tony Hope. “The Double Effect Effect”. *Cambridge Quarterly of Healthcare Ethics* 20, sayı 1 (2011): 56–72. <https://doi.org/10.1017/S0963180110000629>.

Fremgen, Bonnie F. *Medical Law and Ethics*. 2. baskı. Prentice Hall, 2005.

Gedge, E, ve M Giacomini. “Withholding and Withdrawing Life Support in Critical Care Settings: Ethical Issues Concerning Consent”. *J Med Ethics* 33 (2007): 215–18. <https://doi.org/10.1136/jme.2006.017038>.

Gemalmaz, Mehmet Semih. *Ulusüstü İnsan Hakları Belgeleri*. 2. baskı. İstanbul: Beta, 2000.

Gencer, Zafer Adem. *Ceza Hukuku Kapsamında Tıbbi Müdahalenin Hukuka Uygunluğu*. 1. baskı. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2014.

Get Palliative Care. “Palliative Care and Disease Types”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://getpalliativecare.org/whatis/disease-types/>.

———. “What is Palliative Care? | Definition of Palliative Care”, 2019. <https://getpalliativecare.org/whatis/>.

Given, B. A., C. W. Given, ve S. Kozachik. “Family Support in Advanced Cancer”. *CA: A Cancer Journal for Clinicians* 51, sayı 4 (2001): 213–31. <https://doi.org/10.3322/canjclin.51.4.213>.

Given, Barbara A, Charles W Given, ve Paula R Sherwood. “Family and Caregiver Needs Over the Course of the Cancer Trajectory”. *The Journal of Supportive Oncology* 10, sayı 2 (2012): 57–64. <https://doi.org/10.1016/j.suonc.2011.10.003>.

Gökçen, Ahmet, ve Murat Balcı. “Organ ve Doku Ticareti Suçları (TCK. m. 91-93)”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19, sayı 2 (2013): 111–50.

Gökçınar, Derya, ve Kadriye Kahveci. “Dünyada ve Türkiye’de Palyatif Bakım”. İçinde *Palyatif Bakım*, editör Kadriye Kahveci ve Derya Gökçınar, 1–5. Nobel Tıp Kitabevleri, 2014.

Göktaş Dörtüol, Başak, ve Mehtap Türkay. “Sağlık Kurumlarına Başvuran Hastaların Ötanaziye Bakış Açıkları”. *Akdeniz Medical Journal* 1 (08 Kasım 2018): 143–49. <https://doi.org/10.17954/amj.2018.972>.

- Gomes, Barbara, Natalia Calanzani, ve Irene J. Higginson. "Benefits and Costs of Home Palliative Care Compared With Usual Care for Patients With Advanced Illness and Their Family Caregivers". *JAMA* 311, sayı 10 (12 Mart 2014): 1060–61. <https://doi.org/10.1001/jama.2014.553>.
- Gómez Batiste, X., S. Paz, J. Porta Sales, J. Espinosa, J. Trelis, ve J. Esperalba. *Basic Principles, Definitions and Concepts on the Organization of Public Health Palliative Care Programmes and Services*. The World Health Organization Collaborating Centre for Public Health Palliative Care Programmes, 2009. http://www.iconcologia.net/catala/qualy/centre_descripcio.htm%0A20/08/2009.
- Gonçe Onan, Nevin. "Terminal Dönemdeki Kanser Hastalarına Bakım Veren Hemşirelerin Karşılaştıkları Güçlükler ve Başa Çıkma Yolları". İstanbul Üniversitesi, 2001.
- Gönenç, Fulya İlçin. "Hukuki ve Etik Açıdan Yoğun Bakım". *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History-Special Topics* 2, sayı 1 (2016): 21–26.
- Gören, Zafer. *Anayasa Hukuku*. 2. baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015.
- Gülel, İlhan. *Tıbbi Müdahaleye Rıza*. Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Gültekin, Murat, Nejat Özgül, Emire Olcayto, ve A. Murat Tuncer. "Türkiye’de Palyatif Bakım Hizmetlerinin Mevcut Durumu". *Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi* 1 (2010): 1–5.
- Gümüş, Ali Tarık. "Türk Anayasasında Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı". Selçuk Üniversitesi, 2004.
- . "Türk Anayasasında Kişinin Maddi ve Manevi Varlığını Koruma ve Geliştirme Hakkı". *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13, sayı SUHFD (25 Aralık 2005): 133–72. <https://doi.org/10.15337/suhfd.2017.183>.
- Güney, Hülya. "Acil Servise Başvuran ve Palyatif Bakım İhtiyacı Olan Hastaların Yeni Bir Tarama Metodu ile Belirlenmesi, İhtiyaçlarının ve Semptom Şiddetlerinin SDEEG, Edmonton ve Karnofsky Skalaları ile İncelenmesi". Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2017.
- Güney Tunalı, Işıl. "Hekimin Tıbbi Müdahalede Bulunma Yükümlülüğünün Sınırları". İstanbul Kültür Üniversitesi, 2019.
- Gürsoy, Pınar, ve Rüçhan F. Uslu. "Palyatif Bakım Kavramı: Nerede, Nasıl,

- Ne Zaman, Kimlerle?" *Türkiye Klinikleri Anesteziyoloji ve Reanimasyon Dergisi - Özel Konular* 5, sayı 2 (2012): 69–74.
- Güven, Kudret. *Kişilik Hakları ve Ötanazi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
- Güven, Tolga, ve Gürkan Sert. "Advance Directives In Turkey's Cultural Context: Examining The Potential Benefits For The Implementation of Patient Rights". *Bioethics* 24, sayı 3 (Mart 2010): 127–33. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8519.2009.01789.x>.
- Gwyther, Liz, Frank Brennan, ve Richard Harding. "Advancing Palliative Care as a Human Right". *Journal of Pain and Symptom Management* 38, sayı 5 (2009): 767–74. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2009.03.003>.
- Hacettepe Biyoetik Merkezi. *Klinik, Etik, Kültürel ve Hukuki Yönleriyle Yaşamın Sonuna İlişkin Kararlar*, 2014. http://www.hubam.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/yasam_sonu/yasam_sonu_rehber.pdf.
- Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü. "Tarihçe". Erişim 9 Ekim 2022. <http://www.shy.hacettepe.edu.tr/tr/menu/tarihce-108>.
- Hakeri, Hakan. "Tıbbi Müdahalelerde Endikasyon". İçinde *Tıp Hukuku Atölyesi-I*, editör Sunay Akyıldız, 61–77. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- . *Tıp Hukuku*. 16. baskı. Seçkin, 2018.
- Hatemi, Hüseyin. *Kişiler Hukuku*. 9. baskı. On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Hatemi, Hüseyin, ve Emre Gökyayla. *Borçlar Hukuku Genel Bölümler*. 5. baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Herring, Jonathan. *Medical Law and Ethics*. Oxford University Press, 2006. <https://www.taylorfrancis.com/books/9781315188072>.
- Hospice Palliative Care Association of South Africa. *Legal Aspects of Palliative Care*, 2009. http://health-rights.org/index.php/cop?task=callelement&format=raw&item_id=1287&element=f85c494b-2b32-4109-b8c1-083cca2b7db6&method=download#page=57.
- Hoven, Ben Van Der, Yorick J. De Groot, Wilhelmina J. Thijsse, ve Erwin J.O. Kompanje. "What to do when a competent ICU patient does not want to live anymore but is dependent on life-sustaining treatment? Experience from the Netherlands". *Intensive Care Medicine* 36, sayı 12 (Aralık 2010): 2145–48. <https://doi.org/10.1007/S00134-010-1953-Y>.

- Hui, David, Masanori Mori, Henrique A. Parsons, Sun Hyun Kim, Zhijun Li, Shamsa Damani, ve Eduardo Bruera. "The Lack of Standard Definitions in the Supportive and Palliative Oncology Literature". *Journal of Pain and Symptom Management* 43, sayı 3 (2012): 582–92. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2011.04.016>.
- Hultman, Todd, Elizabeth A. Keene Reder, ve Constance M. Dahlin. "Improving Psychological and Psychiatric Aspects of Palliative Care: The National Consensus Project and the National Quality Forum Preferred Practices for Palliative and Hospice Care". *OMEGA - Journal of Death and Dying* 57, sayı 4 (Aralık 2008): 323–39. <https://doi.org/10.2190/OM.57.4.a>.
- Hunt, Roger. "A Critique of the Principle of Double Effect in Palliative Care". *Progress in Palliative Care* 6, sayı 6 (13 Ocak 1998): 213–15. <https://doi.org/10.1080/09699260.1998.11746819>.
- İlhan, Hatice. "Palyatif Bakım Hastalarının Bakıcılarında Tükenmişlik Düzeylerinin Sosyal Yaşamları Üzerindeki Etkisi". Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 2018.
- İnan, Nurten. "Palyatif Bakım Organizasyonu Nasıl Olmalı ?" *Türkiye Klinikleri Anesteziyoloji ve Reanimasyon Dergisi - Özel Konular* 10, sayı 1 (2017): 20–24.
- İnceoğlu, Sibel. *Ölme Hakkı (Ötanazi)*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.
- . "Ötanazi: Dünyadaki Gelişmeler ve Türk Anayasa Hukukundaki Yeri". *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi* 4, sayı 9 (2007): 141–72.
- İnci, Fadime Hatice. "Bakım Verme Yüğü Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması, Geçerlilik ve Güvenilirliği". Pamukkale Üniversitesi, 2006.
- International Association for Hospice and Palliative Care, ve Worldwide Palliative Care Alliance. "Joint Declaration and Statement of Commitment on Palliative Care and Pain Treatment as Human Rights". *Journal of Pain & Palliative Care Pharmacotherapy* 22, sayı 4 (10 Ocak 2008): 300–302. <https://doi.org/10.1080/15360280802537274>.
- International Association for the Study of Pain Council. "Declaration of Montreal, Declaration that Access to Pain Management Is a Fundamental Human Right", 2010. www.iasp-pain.org.
- International Federation of Social Workers. "Global Definition of the Social

- Work". Erişim 20 Haziran 2020. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>.
- Işıkhan, Vedat. "Palyatif Bakım Hizmetlerinde Sosyal Hizmet Mesleğinin Yeri ve Geleceğı". *Toplum ve Sosyal Hizmet* 27, sayı 2 (2016): 97–113.
- Iyilikçi, L., S. Erbayraktar, N. Gökmen, H. Ellidokuz, H. C. Kara, ve A. Günerli. "Practices of Anaesthesiologists with Regard to Withholding and Withdrawal of Life Support from the Critically Ill in Turkey". *Acta Anaesthesiologica Scandinavica* 48, sayı 4 (Nisan 2004): 457–62. <https://doi.org/10.1046/j.1399-6576.2003.00306.x>.
- Jecker, Nancy S. "Medical Futility". University of Washington Department of Bioethics & Humanities. Erişim 19 Mayıs 2022. <https://depts.washington.edu/bhdept/ethics-medicine/bioethics-topics/articles/medical-futility>.
- Jeffrey, David. "Curing and Caring". İçinde *Ethical Issues in Palliative Care*, editör Patricia Webb, 2. baskı, 25–45. Seat: Radcliffe Publishing, 2005.
- Jonsen, Albert, Mark Siegler, ve William Winslade. *Clinical Ethics: A Practical Approach to Ethical Decisions in Clinical Medicine*. 8. baskı. McGraw-Hill Education, 2015.
- Judge, Katherine S., David M. Bass, A. Lynn Snow, Nancy L. Wilson, Robert Morgan, Wendy J. Looman, Catherine McCarthy, ve Mark E. Kunik. "Partners in Dementia Care: A Care Coordination Intervention for Individuals with Dementia and Their Family Caregivers". *Gerontologist* 51, sayı 2 (2011): 261–72. <https://doi.org/10.1093/geront/gnq097>.
- Kabalak, Afife Ayla. "Türkiye’de Palyatif Bakım; 2014, Güncel Gelişmeler, Gereksinimler". *Anestezi Dergisi* 22, sayı 3 (2014): 121–23.
- Kabalak, Afife Ayla, Hakkı Öztürk, ve Hasan Çağıl. "Yaşam Sonu Bakım Organizasyonu; Palyatif Bakım". *Yoğun Bakım Dergisi* 11, sayı 2 (2013): 56–70.
- Kaboğlu, İbrahim Özden. *Özgürlükler Hukuku 1: İnsan Hakları Genel Kuramına Giriş*. 7. baskı. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 2013.
- Kahraman, Zafer. "Medeni Hukuk Bakımından Tıbbi Müdahaleye Hastanın Rızası". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 7, sayı 1 (2016): 479–510. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.239945>.

- Kahveci, Kadriye. "Palyatif Bakımda Semptom Yönetimi". İçinde *Palyatif Bakım*, editör Kadriye Kahveci ve Derya Gökçınar, 7–29. Nobel Tıp Kitabevleri, 2014.
- Kara, Tuğba. "Terminal Dönem Kanser Hastası Yakınlarının Palyatif Bakımla İlgili Görüşleri", 2017.
- Karabuğa, Hatice, ve Rukiye Pınar. "Kanserli Hastalara Bakım Veren Aile Üyelerinin Yaşam Kalitesi ve Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi". *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 15, sayı 2 (2013): 1–16.
- Karadeniz Tekin, Nurcan. "Palyatif Bakım Biriminde İzlenen Hastalarda Semptom Kontrolünün Değerlendirilmesi". Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 2018.
- Karaman, M. İhsan, Metin Öztürk, ve Orhan Koca. "Sünnet Komplikasyonları". *Androloji Bülteni* 15, sayı 53 (2013): 75–78.
- Karataş, Fatih. "İleri Evre Kanser Hastalarında Opioid Kullanımı". *Ortadoğu Tıp Dergisi* 10, sayı 2 (02 Mart 2018): 93–97.
<https://doi.org/10.21601/ortadogutipdergisi.343002>.
- Kasman, Deborah L. "When Is Medical Treatment Futile?" *Journal of General Internal Medicine* 19, sayı 10 (Ekim 2004): 1053–56.
<https://doi.org/10.1111/j.1525-1497.2004.40134.x>.
- Kasuya, Richard, Patricia Polgar-Bailey, ve Robbyn Takeuchi. "Caregiver Burden and Burnout: A Guide For Primary Care Physicians". *Postgraduate Medicine* 108, sayı 7 (15 Aralık 2000).
<https://doi.org/10.3810/pgm.2000.12.1324>.
- Kelley, Amy S., ve R. Sean Morrison. "Palliative Care for the Seriously Ill". *New England Journal of Medicine* 373, sayı 8 (2015): 747–55.
<https://doi.org/10.1056/NEJMr1404684>.
- Keskinbora, Kadircan, ve Nilüfer Demirsoy. "Kötü Prognozlu Hastalarda Hastaya Doğru Söyleme Sorunu ve Bilgilendirme Modelleri". İçinde *Çağdaş Klinik Etik (21. Yüzyılda Olgu Örnekleriyle)*, editör Aysegül Demirhan Erdemir, Gülbüz Sezgin, Öztan Usmanbaş, ve Ömür Şaylıgil, 121–39. Nobel Tıp Kitabevleri, 2019.
- Kiriş, Serkan. "Ayrıntılı Aydınlatılmış Onam Formunun Hasta Anksiyetesi ve Vital Bulguları Üzerine Etkisi". Hacettepe Üniversitesi, 2012.
http://dx.doi.org/10.1016/j.actamat.2015.12.003%0Ahttps://inis.iaea.org/collection/NCLCollectionStore/_Public/30/027/30027298.pdf?r=1&r=1%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.jmrt.2015.04.004.

- Kirkit, Ecem. “Tıbbî Müdahalenin Hukuka Uygunluğu”. Çukurova Üniversitesi, 2016.
- Kirkpatrick, Amanda J., Mary Ann Cantrell, ve Suzanne C. Smeltzer. “A Concept Analysis of Palliative Care Nursing: Advancing Nursing Theory”. *Advances in Nursing Science* 40, sayı 4 (2017): 356–69. <https://doi.org/10.1097/ANS.000000000000187>.
- Kılıçoğlu, Ahmet. M. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 21. baskı. Ankara: Turhan Kitabevi, 2017.
- Kocaman Yıldırım, Nazmiye, Nesiba Kaçmaz, ve Mine Özkan. “İleri Evre Kanser Hastalarının Karşılanmamış Gereksinimleri”. *Psikiyatri Hemlireliği Dergisi* 4, sayı 3 (2013): 153–58. <https://doi.org/10.5505/phd.2013.63825>.
- Köktürk Dalcalı, Berna. “Onkolji Birimlerinde Tedavi Gören Bireylerin Manevi Bakım Gereksinimleri ve Hemşirelerin Bakım Uygulamaları”. İstanbul Üniversitesi, 2018.
- Köleoğlu, Şerif. “Palyatif Bakım Ünitesinde ve Dahiliye Servisinde Yaşlı Hastaya Bakım Verenlerin Deneyimlediği Bakım Verme Yükü ve Baş Etme Stratejileri”. Gaziantep Üniversitesi, 2018.
- Koyuncu Aktaş, Nihan. *Hekimin Özen Borcuna Aykırılıktan Doğan Sözleşmesel Sorumluluğu*. On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- Kumar, Suresh. “Palliative Care and Hospice Outside of the United States”. *Uptodate*, y.y.
- Kurozumi, Yuma, Shogo Oishi, Yasuo Sugano, Akihiro Sakashita, Norihiko Kotooka, Makoto Suzuki, Taiki Higo, vd. “Design of a Nationwide Survey on Palliative Care for End- Stage Heart Failure in Japan”. *Journal of Cardiology* 71, sayı 2 (Şubat 2018): 202–11. <https://doi.org/10.1016/j.jjcc.2017.06.009>.
- Landau, R. “Ethical Dilemmas in General Hospitals: Social Workers’ Contributions to Ethical Decision Making”. *Social Work in Health Care* 32 (2000): 75–92.
- Lavrysen, Laurens. “R.R. v. Poland: health rights under Art. 8 ECHR”. Strasbourg Observers, 02 Haziran 2011. <https://strasbourgobservers.com/2011/06/02/r-r-v-poland-health-rights-under-art-8-echr/>.
- Lefkowitz, Carolyn, Winifred Teuteberg, Madeleine Courtney-Brooks, Paniti Sukumvanich, Rachel Ruskin, ve Joseph L. Kelley. “Improvement

in symptom burden within one day after palliative care consultation in a cohort of gynecologic oncology inpatients”. *Gynecologic Oncology* 136, sayı 3 (2015): 424–28. <https://doi.org/10.1016/j.ygyno.2014.12.030>.

Lilie, Hans, ve Şule Karataş Görücü. “Hayatın Sonunda Tedavinin Sınırlanması”. İçinde *I. Uluslararası Katılımlı Ulusal Tıp Hukuku Kongresi (Vaka Tartışmalı)*, editör Hakan Hakeri ve Cahid Doğan. Legal Yayıncılık, 2016.

Lo, Bernard, ve Gordon Rubinfeld. “Palliative Sedation in Dying Patients‘We Turn to It When Everything Else Hasn’t Worked’”. *JAMA* 294, sayı 14 (12 Ekim 2005): 1810–16. <https://doi.org/10.1001/jama.294.14.1810>.

Lohman, Diederik, Rebecca Schleifer, ve Joseph J Amon. “Access to Pain Treatment As A Human Right”. *BMC Medicine* 8, sayı 1 (20 Aralık 2010): 8. <https://doi.org/10.1186/1741-7015-8-8>.

Loke, Alice Yuen, Chun Fong Faith Liu, ve Yan Szeto. “The Difficulties Faced by Informal Caregivers of Patients with Terminal Cancer in Hong Kong the Available Social Support”. *Cancer Nursing* 26, sayı 4 (2003): 276–83. <https://doi.org/10.1097/00002820-200308000-00004>.

Lombard, John. “Palliative Care as a Human Right”. Erişim 4 Mart 2022. <http://www.professionalpalliativehub.com/research/research-blog/palliative-care-human-right>.

Lonberger, Elizabeth A., Cynthia L. Russell, ve Suzanne M. Burton. “The Effects of Palliative Care on Patient Charges”. *The Journal of Nursing Administration* 27, sayı 11 (Kasım 1997): 23–26. <https://doi.org/10.1097/00005110-199711000-00006>.

Lopez-Acevedo, Micael, William J. Lowery, Ashlei W. Lowery, Paula S. Lee, ve Laura J. Havrilesky. “Palliative and Hospice Care in Gynecologic Cancer: A Review”. *Gynecologic Oncology* 131, sayı 1 (2013): 215–21. <https://doi.org/10.1016/j.ygyno.2013.06.012>.

Lynch, Thomas, Stephen Connor, ve David Clark. “Mapping Levels of Palliative Care Development: A Global Update”. *Journal of Pain and Symptom Management* 45, sayı 6 (Haziran 2013): 1094–1106. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2012.05.011>.

Mangan, Joseph T. “An Historical Analysis of the Principle of Double Effect”. *Theological Studies* 10, sayı 1 (04 Şubat 1949): 41–61.

<https://doi.org/10.1177/004056394901000102>.

- Matzo, Marianne, ve Deborah Witt Sherman. *Palliative Care Nursing: Quality Care to the End of Life*. 4. baskı. New York: Springer Publishing Company, 2015. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=801728&lang=tr&sited=eds-live&authtype=ip,uid>.
- May, Peter, Melissa M. Garrido, J. Brian Cassel, Amy S. Kelley, Diane E. Meier, Charles Normand, Thomas J. Smith, ve R. Sean Morrison. "Cost Analysis of a Prospective Multi-Site Cohort Study of Palliative Care Consultation Teams for Adults with Advanced Cancer: Where Do Cost-Savings Come From?" *Palliative Medicine* 31, sayı 4 (2017): 378–86. <https://doi.org/10.1177/0269216317690098>.
- "McGraw-Hill Concise Dictionary of Modern Medicine", 2002. <https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/palliative+care>.
- McIntyre, Alison. "Doctrine of double effect". İçinde *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, editör Edward N. Zalta, Spring 201. Metaphysics Research Lab, Stanford University, 2019. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2019/entries/double-effect/>.
- McIntyre, Allison. "The Double Life of Double Effect". *Theoretical Medicine and Bioethics* 25, sayı 1 (Ocak 2004): 61–74. <https://doi.org/10.1023/B:META.0000025095.73394.34>.
- Meghani, Salimah H. "A Concept Analysis of Palliative Care in the United States". *Journal of Advanced Nursing* 46, sayı 2 (Nisan 2004): 152–61. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2003.02975.x>.
- Meier, Diane E, ve Robert M Arnold. "Benefits, Services, and Models of Subspecialty Palliative Care". *Uptodate*, 2015.
- Mert, Hatice, ve Canan Demir Barutcu. "Kalp Yetersizliğinde Palyatif Bakım". *TAF Preventive Medicine Bulletin* 11, sayı 2 (2012): 217–22. <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1308553974>.
- Metin, Salih. "Palyatif Bakım Hizmeti Alan Hastalarda Bakım Verenlerin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyinin Hasta Bakım Sonuçları Üzerine Etkisi". Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 2018.
- Metin, Sevtap. *Biyo-Tıp Etiği ve Hukuk*. 1. baskı. İstanbul: On İki Levha, 2010.
- "Miller-Keane Encyclopedia and Dictionary of Medicine, Nursing, and

- Allied Health, Seventh Edition”, 2003. <https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/palliative+care>.
- Miovic, Michael, ve Susan Block. “Psychiatric Disorders in Advanced Cancer”. *American Cancer Society Cancer Journal* 110, sayı 8 (2007): 1665–76.
- Morrison, R. Sean, ve Diane E. Meier. “Palliative Care”. *New England Journal of Medicine* 350, sayı 25 (17 Haziran 2004): 2582–90. <https://doi.org/10.1056/NEJMcp035232>.
- Müller-Esch, Gert. “Yoğun Bakım Tıbbında Etik”. İçinde *Tıbbın Gündelik Yaşamında Etik*, editör Dietrich v. Engelhardt ç. Arın Namal, 3. baskı, 157–62. Nobel Tıp Kitabevleri, 2018.
- Murtagh, F E M, M Preston, ve I Higginson. “Patterns of Dying: Palliative Care for Non-Malignant Disease”. *Clinical Medicine* 4, sayı 1 (2004): 39–44. <https://doi.org/10.7861/clinmedicine.4-1-39>.
- Mut Sürmeli, Deniz, ve Fehmi Akçiçek. “Palyatif Bakım Veren Ünitelerin Özellikleri: Evde ve Hastanede Palyatif Bakım”. *Türkiye Klinikleri Genel Cerrahi - Özel Konular* 9, sayı 1 (2016): 12–14.
- NÄGELİ, M. *Die Ärztliche Behandlung Handlungsunfähiger Patienten aus Zivilrechtlicher Sicht*. Zürich, 1982.
- Namal, Arın. “Etik Açısından Ötanazi ve Türleri”. İçinde *Ötanazi*, editör Çağatay Üstün, 31–76. İzmir: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2013.
- Nambisan, V. “Providing evidence of intention when giving palliative sedation”. *Eur J Palliat Care* 19, sayı 2 (2012): 93–96.
- National Cancer Institute. “Definition of nonmalignant - NCI Dictionary of Cancer Terms”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/nonmalignant?redirect=true>.
- . “Palliative Care in Cancer”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.cancer.gov/about-cancer/advanced-cancer/care-choices/palliative-care-fact-sheet>.
- National Comprehensive Cancer Network. *NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology (NCCN Guidelines): Palliative Care*. NCCN Clinical Practice Guidelines in Oncology. C. 1, 2020. <http://www.ninr.nih.gov/sites/www.ninr.nih.gov/files/palliative-care-brochure.pdf>.
- National Consensus Project for Quality Palliative Care. *Clinical Practice*

Guidelines for Quality Palliative Care. The Kansas nurse. 4. baskı. C. 79. Richmond: National Coalition for Hospice and Palliative Care, 2018.

National Hospice and Palliative Care Organisation. “Palliative Care FAQs”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.nhpco.org/patients-and-caregivers/about-palliative-care/palliative-care-faqs/>.

———. “Palliative Care or Hospice”. Erişim 9 Ekim 2022. https://www.nhpco.org/wp-content/uploads/2019/04/PalliativeCare_VS_Hospice.pdf.

National Institute on Aging. “What Are Palliative Care and Hospice Care?”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://www.nia.nih.gov/health/what-are-palliative-care-and-hospice-care#palliative>.

Nevadunsky, Nicole S., Sharon Gordon, Lori Spoozak, Anne Van Arsdale, Yijuan Hou, Merieme Klobocista, Serife Eti, Bruce Rapkin, ve Gary L. Goldberg. “The Role and Timing of Palliative Medicine Consultation for Women with Gynecologic Malignancies: Association With End of Life Interventions and Direct Hospital Costs”. *Gynecologic Oncology* 132, sayı 1 (Ocak 2014): 3–7. <https://doi.org/10.1016/j.ygyno.2013.10.025>.

Next Step in Care. “Family Caregiver’s Guide to Hospice and Palliative Care”. Erişim 9 Ekim 2022. www.nextstepincare.org.

Njoku, Georgina Ugochi. “The Impact of Caring for Seniors on the Caregiver’s Stress Level”. *Impact of Caring for Seniors on the Caregiver’s Stress Level*. Walden University, 2015. <http://myaccess.library.utoronto.ca/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=cin20&AN=109828466&site=ehost-live>.

Nomer, Halûk N. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 14. baskı. İstanbul: Beta, 2015.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights and Joint United Nations Programme on HIV/AIDS. “International Guidelines on HIV/AIDS and Human Rights 2006 Consolidated Version”. Geneva, 2006. www.ohchr.org.

Oğuzman, Kemal, ve Turgut Öz. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I*. 19. baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2021.

———. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II*. 15. baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.

- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi, ve Saibe Oktay Özdemir. *Kişiler Hukuku Gerçek ve Tüzel Kişiler*. 20. baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Öksüzoğlu, Songül. “Palyatif Bakım Hastalarına Bakım Verenlerde Depresyon ve Tükenmişlik Durumunun Bakım Süresiyle Olan İlişkisi”. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, 2018.
- Oktay Özdemir, Saibe. “Ayırt Etme Gücü Bulunmayan Yetişkinlere Yapılacak Tıbbi Müdahalelere Onay Konusunda İsviçre Hukukunda Yapılan Değişiklikler”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11, sayı 145–146 (2016): 223–43.
- . “Tıbbi Müdahaleye ve Tıbbi Müdahalenin Durdurulmasına Rızanın Kimler Tarafından Verileceği”. İçinde *Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan*, 2:1316–51. İstanbul: On İki Levha, 2010.
- Oliver, David, ve Simon Veronese. “Palliative Approach to Parkinson Disease and Parkinsonian Disorders”. *UpToDate*, 2017. https://www.uptodate.com/contents/palliative-approach-to-parkinson-disease-and-parkinsonian-disorders?search=caregiverburdenparkinsons§ionRank=1&usage_type=default&anchor=H1423833025&source=machineLearning&selectedTitle=1~150&display_rank=1#H142.
- Orentlicher, David. “Principle and practice for palliative sedation: gaps between the two”. İçinde *Continuous Sedation at the End of Life : Ethical, Clinical and Legal Perspectives*, editör Freddy Mortier, Kasper Raus, ve Sigrid Sterckx, 116–31. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013.
- Örnek Büken, Nüket. “Yaşamın Sonunda Klinik Etik Karar Verme Süreci ve Belirleyici Faktörler”. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics* 2, sayı 3 (2016): 24–33. https://www.researchgate.net/profile/Nuket_Buken/publication/313648493_Yasamin_Sonunda_Klinik_Etik_Karar_Verme_Sureci_ve_Belirleyici_Faktorler/links/58a1700c92851c7fb4bf5983/Yasamin-Sonunda-Klinik-Etik-Karar-Verme-Suereci-ve-Belirleyici-Faktoerler.pdf.
- Özçelik, Hanife. “Kanser Hastasının Palyatif Bakımında Vaka Yönetimi Modelinin Hasta Sonuçlarına Etkisinin İncelenmesi”. Ege Üniversitesi, 2011.
- Özçelik, Hanife, Çiçek Fadıloğlu, Meltem Uyar, ve Bülent Karabulut, ed. *Kanser Hastaları ve Aileleri için Palyatif Bakım*, 2010.
- Özcengiz, Dilek. “Yaşam Sonu Kararların Türk Hukuku Bakımından

İncelenmesi". Ankara Üniversitesi, 2020.

Özen, Muharrem, ve Meral Ekici Şahin. "Ötanazi". *Ankara Barosu Dergisi*, sayı 4 (2010): 15–36.

Özer, Zeliha, ve Onur Selvi. "Yoğun Bakım ve Anestezi Uygulamalarında Etik Prensipler". İçinde *Çağdaş Klinik Etik (21. Yüzyılda Olgu Örnekleriyle)*, editör Ayşegül Demirhan Erdemir, Gülbüz Sezgin, Öztan Usmanbaş, ve Ömür Şaylıgil, 437–50. Nobel Tıp Kitabevleri, 2019.

Özışık, Lale, ve Arzu Topelli. "Yoğun Bakımda Yaşam Sonu Kararları". İçinde *Klinik, Etik, Kültürel ve Hukuki Yönleriyle Yaşamın Sonuna İlişkin Kararlar*, editör Nüket Örnek Büken ve Aslıhan Akpınar, 29–38. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Matbaası, 2014.

Özkaya, Hilal, ve İlhan İlkılıç. "Palyatif Tıp Uygulamalarında Etik Sorunlar". İçinde *Palyatif Bakım ve Tıp*, editör Adem Akçakaya, 777–88. İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık, 2019. <http://www.idealonline.com.tr/IdealOnline/kitap/book/1978>.

Özkırış, Ayşe, Gülcan Güleç, Çınar Yenilmez, Ahmet Musmul, ve Meltem Yanaş. "Hekim Tutumları Üzerine Bir Çalışma: Ölüm ve Ölümcül Hastaya Yaklaşım". *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 24, sayı 2 (15 Haziran 2011): 89–100. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2011240201>.

Özsunay, Ergun. "Alman ve Türk Hukuklarında Hekimin Hastayı Aydınlatma Ödevi ve İstisnaları". İçinde *Sorumluluk Hukuku Seminerler Makaleler 2017*, 31–59. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1984.

———. "Hayatın Başlangıcı ve Sonuna İlişkin En Önemli Hukuksal Sorunlar". İçinde *Bülent Davran'a Armağan*, 1–58. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim, Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı, 1998.

———. "Yaşamın Sonu Aşamasında Tıbbi Tedaviye İlişkin Karara Hastanın Katılımı". İçinde *Klinik, Etik, Kültürel ve Hukuki Yönleriyle Yaşamın Sonuna İlişkin Kararlar*, editör Nüket Örnek Büken ve Aslıhan Akpınar, 3–18. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Matbaası, 2014. http://www.hubam.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/yasam_sonu/yasam_sonu_rehber.pdf.

Öztürk, Bahri. "Hasta Hakları ve Ötanazi". İçinde *Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan*, 573–90. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2001.

- Palliative Care South Australia. "FAQs". Erişim 20 Haziran 2020.
<https://pallcare.asn.au/families-patients/#!/faq>.
- Palyatif Bakım Derneği. "Palyatif Bakım Derneği Bülteni", 2015.
- Pastrana, Tania, S. Jünger, C. Ostgathe, F. Elsner, ve L. Radbruch. "A Matter of Definition - Key Elements Identified in a Discourse Analysis of Definitions of Palliative Care". *Palliative Medicine* 22, sayı 3 (2008): 222–32. <https://doi.org/10.1177/0269216308089803>.
- Payne, M. "Know Your Colleagues: Role of Social Work in End-of-Life Care". *End of Life Care* 1, sayı 1 (2007): 69–73.
- Payne, S.K., P. Coyne, ve T.J. Smith. "The Health Economics of Palliative Care". *Oncology (Williston Park)* 16, sayı 6 (2002): 801–12.
- Pope, Thaddeus Mason. "Legal Briefing: Medical Futility and Assisted Suicide." *The Journal of Clinical Ethics* 20, sayı 3 (2009): 274–86.
- Porta-Sales, Josep. "Palliative sedation: clinical, pharmacological and practical aspects". İçinde *Continuous Sedation at the End of Life : Ethical, Clinical and Legal Perspectives*, editör Freddy Mortier, Raus Kasper, ve Sigrid Sterckx, 65–85. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=622103&lang=tr&site=eds-live>.
- Post, Linda Farber, ve Jeffrey Blustein. *Handbook for Health Care Ethics Committees*. C. Third edit. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2021. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=2968592&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.
- Quill, Timothy E., Rebecca Dresser, ve Dan W. Brock. "The Rule of Double Effect - A Critique of Its Role in End-of-Life Decision Making". *The New England Journal of Medicine* 337, sayı 24 (1997): 1768–71.
- Radbruch, Lukas, ve Sheila Payne. "White Paper on Standards and Norms for Hospice and Palliative Care in Europe: Part 1". *European Journal of Palliative Care* 16, sayı 6 (2009): 278–89.
- . "White Paper on Standards and Norms for Hospice and Palliative Care in Europe: Part 2". *European Journal of Palliative Care* 17, sayı 1 (2010): 22–33.
- Radbruch, Lukas, Sheila Payne, Liliana de Lima, ve Diederik Lohmann.

- “The Lisbon Challenge: Acknowledging Palliative Care as a Human Right”. *Journal of Palliative Medicine* 16, sayı 3 (Mart 2013): 301–4. <https://doi.org/10.1089/jpm.2012.0394>.
- Ramchandran, Kavitha, ve Jamie H Von Roenn. “Palliative Care Always”. *Oncology (Williston Park, N.Y.)* 27, sayı 1 (Ocak 2013): 13–16, 27–30, 32-4 passim. <https://www.cancernetwork.com/view/palliative-care-always>.
- Randall, F, ve R S Downie. *The Philosophy of Palliative Care: Critique and reconstruction*. OUP Oxford, 2006. <https://books.google.com.tr/books?id=UwRREAAAQBAJ>.
- Regnard, Claud, Rob George, Ellie Grogan, Tim Harlow, Stephen Hutchison, Jeremy Keen, Sheila McGettrick, vd. “So, farewell then, doctrine of double effect”. *BMJ: British Medical Journal* 343, sayı 7818 (28 Mart 2011): 274. <http://www.jstor.org/stable/23051918>.
- Reisoğlu, Safa. *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 25. baskı. İstanbul: Beta, 2014.
- Reisoğlu, Seza. “Hekimlerin Hukuki Sorumluluğu”. İçinde *Sorumluluk Hukukundaki Yeni Gelişmeler V. Sempozyumu Türk Hukukunda Hekimin Hukukî ve Cezaî Sorumluluğu*, 1–18. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1984.
- Riley, Jillian P., ve James M. Beattie. “Palliative Care in Heart Failure: Facts and Numbers”. *ESC Heart Failure* 4, sayı 2 (Mayıs 2017): 81–87. <https://doi.org/10.1002/ehf2.12125>.
- Rozzi, di A., R. Scirocchi, A Fava, F. Bordin, M.E. D’Addario, A. Ranucci, G. Lanzetta, vd. “Il Dolore Nel Paziente Oncologico Terminale: Valutazione del Sintomo All’ingresso in Hospice e Delle Sue Modificazioni Nei Primi Tre Giorni di Assistenza. Esperienza Monocentrica”. *La Clinica Tereapeutica* 162, sayı 5 (2011). http://www.seu-roma.it/riviste/clinica_terapeutica/apps/autos.php?id=907.
- Sağlam, Fazıl. *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982.
- Şahin, Büşra, ve Özgü Alçalı. “Defansif Tıp Kavramı ve Defansif Tıbbi Uygulamaların Hekimin Hukuki Sorumluluğu Kapsamında Değerlendirilmesi”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2020.
- Şahin, Duygu. “Hasta Hakları Kapsamında Tıbbi Tedaviyi Reddetme Hakkı”. Çağ Üniversitesi, 2021.

- Sancak, Nurten. "Tedaviye Son Vermenin Etik Boyutu". Beykent Üniversitesi, 2011.
- Sarıal, M. Enis. *Sağlararası Organ Nakillerinden Doğan Hukuki İlişkiler*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1986.
- Saruç, Semra. "Palyatif ve Yaşam Sonu Bakımda Sosyal Hizmet Uzmanının Roller ve Sosyal Hizmet Mesleği Standartları". *Toplum ve Sosyal Hizmet* 24, sayı 2 (2013): 193–208.
- Sayın Kasar, Kadriye, ve Yasemin Yıldırım. "İleri Demans Hastalarında Palyatif Bakım". *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing* 9, sayı 2 (2017): 164–70. <https://doi.org/10.5336/nurses.2016-52492>.
- Schneider, Christian. *Tun und Unterlassen beim Abbruch lebenserhaltender medizinischer Behandlung*. Berlin, 1998.
- Schneiderman, Lawrence J., ve Nancy S. Jecker. *Wrong Medicine Doctors, Patients, and Futile Treatment*. 2. baskı. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2011.
- Schneiderman, Lawrence J., Nancy S. Jecker, ve Albert R. Jonsen. "Medical Futility: Its Meaning and Ethical Implications". *Annals of Internal Medicine* 112, sayı 12 (15 Haziran 1990): 949–54. <https://doi.org/10.1059/0003-4819-112-12-949>.
- Schulz, Richard, ve Scott R. Beach. "Caregiving As a Risk Factor for Mortality: The Caregiver Health Effects Study". *Journal of the American Medical Association* 282, sayı 23 (1999): 2215–19. <https://doi.org/10.1001/jama.282.23.2215>.
- "Segen's Medical Dictionary". Erişim 19 Haziran 2020. <https://medical-dictionary.thefreedictionary.com/palliative+care>.
- Seligman, Martin E. P. *Öğrenilmiş İyimserlik*. Editör Semra Kunt Akbaş. Eksi Kitaplar, 2007.
- Selvi, Yurdağül. "Terminal Dönemdeki Hastalara Bakım Veren Hemşirelerin Ölüme Karşı Tutumları, Manevi Destek Algıları ve Bunlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2019.
- Şenel, Gülçin. "Palyatif Bakım Kavramı ve Palyatif Bakıma Kabul Kriterleri". *Türkiye Klinikleri Anesteziyoloji ve Reanimasyon Dergisi - Özel Konular* 10, sayı 1 (2017): 1–6.
- Şenocak, Zariye. "Küçüğün Tıbbî Müdahaleye Rızası". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 50 (2001).

- Sepúlveda, Cecilia, Amanda Marlin, Tokuo Yoshida, ve Andreas Ullrich. "Palliative Care: The World Health Organization's Global Perspective". *Journal of Pain and Symptom Management* 24, sayı 2 (2002): 91–96. [https://doi.org/10.1016/S0885-3924\(02\)00440-2](https://doi.org/10.1016/S0885-3924(02)00440-2).
- Serozan, Rona. *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*. 7. baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017.
- Sert, Gürkan. *Kanserle Yaşayan Bireyler ve Hasta Hakları*. 1. baskı. İstanbul: Düz Yazı Yayınevi, 2018.
- . "Türk Hukuku'nda Bilinci Açık Hastanın Tedaviyi Ret Hakkının Tıp Hukuku ve Etiği Açısından İncelenmesi ve Tıp Etiği". *Terazi Hukuk Dergisi*, sayı 70 (2012): 14–21.
- . "Türkiye 'de Hastaya Gerçeğin Söylenmesi : Tıp Etiği Ve Tıp Hukuku Açısından". *Kocaeli Med J* 9, sayı 1 (2020): 111–19.
- . *Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları*. 2. baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Şimşek, Oğuz. "Anayasa Hukukunda İnsan Onuru Kavramı ve Korunması, Doktora Tezi". Dokuz Eylül Üniversitesi, 1999.
- Şimşek Utku, Ezgi, Ezgi Hacıkamiloğlu, Güledal Boztaş, Kanuni Keklik, ve Murat Gültekin. "Türkiye'de Palyatif Tedavi ve Bakım Organizasyonu ve Uygulamaları". *Türkiye Klinikleri Tıbbi Onkoloji - Özel Konular* 10, sayı 3 (2017): 240–44.
- Smith, Thomas J., ve J. Brian Cassel. "Cost and Non-Clinical Outcomes of Palliative Care". *Journal of Pain and Symptom Management* 38, sayı 1 (Temmuz 2009): 32–44. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2009.05.001>.
- Söğüt, İpek Sevdâ, ve Ekin Tuna. "Hastanın Tıbbi Yaşam İradesine Dair Hukuki Vasıtalar". *TıpHD* 12 (2017): 255–96.
- Somerville, Margaret. "Establishing A Human Right to Pain Management". *The International Pain Summit of the International Association for the Study of Pain, Palais des congrès, Montreal, Québec (Video presentation) September 2010*, sayı September (2010): 1–4.
- . "Human Rights and Medicine: The Relief of Suffering". İçinde *International Human Rights Law: Theory and Practice*, editör L. Roche ve D. Malicier, 2. baskı, 19:505–22. Montreal: The Canadian Human Rights Foundation, 2006. https://doi.org/10.20595/jjbf.19.0_3.

- . “Human Rights and Medicine: The Relief of Suffering”. İçinde *Death Talk: The Case against Euthanasia and Physician-Assisted Suicide*, editör Margaret Somerville, 2. baskı, 502–29. Montreal: McGill Queen’s University Press, 2006. <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/014107680509800412>.
- . “The Death of Pain: Pain, Suffering and Ethics”, y.y., 530–59.
- Somerville, Margaret A. *Death Talk : The Case Against Euthanasia and Physician-Assisted Suicide*. CEL - Canadian Publishers Collection. Montreal: McGill-Queen’s University Press, 2001. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=404023&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.
- Sonat, Ali. “Tıbbi Mdahalelerde İradi Temsilci Tayini”. İçinde *Sağlık Hukuku’nda Dnyadaki Son Gelişmeler*, 175–214. İstanbul: Karakter Color, 2009.
- Star Gazete. “What You Should Know About Palliative Care”. Erişim 19 Haziran 2020. <https://www.stargazette.com/story/news/local/2016/02/01/what-you-should-know-palliative-care/79532248/>.
- Steinbock, Bonnie. “Introduction”. İçinde *Killing and Letting Die*, editör Bonnie Steinbock, 1–19. Prentice Hall, 1980.
- Strand, Jacob J., Mihir M. Kamdar, ve Elise C. Carey. “Top 10 Things Palliative Care Clinicians Wished Everyone Knew About Palliative Care”. *Mayo Clinic Proceedings* 88, sayı 8 (2013): 859–65. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2013.05.020>.
- Sucaklı, Mustafa Haki, ve Yaşar Kořar. “Palyatif Bakım ve Yaşam Kalitesi”. *Klinik Tıp Aile Hekimliği Dergisi* 8, sayı 3 (2016): 34–39.
- Sullivan, Amy Burleson, ve Deborah Miller. “Who is Taking Care of the Caregiver?” *Journal of Patient Experience* 2, sayı 1 (2015): 7–12. <https://doi.org/10.1177/237437431500200103>.
- Sulmasy, Daniel P. “Commentary: Double Effect—Intention is the Solution, Not the Problem”. *Journal of Law, Medicine & Ethics* 28, sayı 1 (01 Ocak 2000): 26–29. <https://doi.org/10.1111/j.1748-720X.2000.tb00313.x>.
- . *‘Reinventing’ the Rule of Double Effect*. Editör Bonnie Steinbock. *The Oxford Handbook of Bioethics*. Oxford University Press, 2009. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199562411.003.0006>.

- Swetz, Keith M., Christopher M. Burkle, Keith H. Berge, ve William L. Lanier. "Ten Common Questions (and Their Answers) on Medical Futility". *Mayo Clinic Proceedings* 89, sayı 7 (01 Temmuz 2014): 943–59. <https://doi.org/10.1016/j.mayocp.2014.02.005>.
- Sykes, Nigel. "Clinical aspects of palliative sedation". İçinde *Continuous Sedation at the End of Life : Ethical, Clinical and Legal Perspectives*, editör Freddy Mortier, Kasper Raus, ve Sigrid Sterckx, 86–99. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 2013.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. "2019 Faaliyet Raporu", 2019.
- . "2020 Faaliyet Raporu", 2020.
- . "2021 Faaliyet Raporu", 2021.
- . *Stratejik Planı 2019 - 2023*, 2019.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Kansere Savaş Dairesi Başkanlığı. *Ulusal Kansere Programı 2009-2015*. Editör Murat Tuncer, 2009.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. "Türkiye Kansere Kontrol Programı". Ankara, 2016.
- Tahmazoğlu Üzeltürk, Sultan. *Anayasa Hukuku Açısından Sağlık Hakkı: Ulusal ve Uluslararası Boyutuyla. Hukuk kitapları serisi*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2012.
- Tanıl, Ezgi. "Palyatif Dönem Onkoloji Hastalarının Kötü Haberle İlgili Algıları, Beklentileri ve Ölüme İlişkin Tutumları". İstanbul Üniversitesi, 2020.
- Tanrıverdi, Özgür, ve Şeref Kömürcü. "Palyatif Bakım Ünitelerinde Yapılanma". İçinde *Akciğer Kanseri Destek Tedavisi*, editör Meral Gülhan ve Ülkü Yılmaz, 391–407. Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği, 2016.
- Temel, Jennifer S., Joseph A. Greer, Alona Muzikansky, Emily R. Gallagher, Sonal Admane, Vicki A. Jackson, Constance M. Dahlin, vd. "Early Palliative Care for Patients with Metastatic Non-Small-Cell Lung Cancer". *New England Journal of Medicine* 363, sayı 8 (2010): 733–42. <https://doi.org/10.1056/NEJMoa1000678>.
- Temelli, Gülnur. "Palyatif Bakım Veren Hemşirelerin Ölüme İlişkin Algısı ve Palyatif Bakım Uygulamaları". Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2018.

- The Ethics Committee of the Society of Critical Care Medicine. “Consensus statement of the Society of Critical Care Medicine’s Ethics Committee regarding futile and other possibly inadvisable treatments”. *Critical Care Medicine* 25, sayı 5 (1997): 887–91. https://journals.lww.com/ccmjjournal/Fulltext/1997/05000/Consensus_statement_of_the_Society_of_Critical.28.aspx.
- “The Palliative Care Trainers Declaration of Cape Town 2002”. *Journal of Palliative Medicine*. C. 6. Cape Town, 2003.
- Tomanbay, İlhan. “Sosyal Hizmet Uzmanı Unvanı Hakkında Bir Yazı Üzerine”. Erişim 20 Haziran 2020. <https://www.ilhantomanbay.com/2019/02/04/sosyal-hizmet-uzmani-unvani-hakkinda-bir-yazi-uzerine/>.
- Topkaya, Özlem. “Kanser Hastalarının Palyatif Bakım Gereksinimleri ile Hasta ve Ailelerinin Palyatif Bakıma İlişkin Bilgi ve Beklentilerinin İncelenmesi”. Okan Üniversitesi, 2018.
- . “Kanser Hastalarının Palyatif Bakım Gereksinimleri ile Hasta ve Ailelerinin Palyatif Bakıma İlişkin Bilgi ve Beklentilerinin İncelenmesi”. Okan Üniversitesi, 2018.
- Toptaş Kılıç, Sevcin, ve Fatma Öz. “Kanser Hastalarına Bakım Veren Aile Üyelerinin Sorunları, Yaşam Kalitesi ve Müdahaleler”. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* 6, sayı 3 (08 Ekim 2019): 195–203. <https://doi.org/10.31125/hunhemsire.630828>.
- Tuncay, Tarık. “Yaşam Sonu Bakımda Sosyal Hizmet Uzmanının Roller”. *Toplum ve Sosyal Hizmet* 24, sayı 2 (2013): 145–54.
- Tureng. “Tureng - hospice - Türkçe İngilizce Sözlük”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/hospice>.
- Turgay, Gülay. “Sağlık Personelinin Palyatif Bakıma İlişkin Görüşleri”. Başkent Üniversitesi, 2010.
- “Türk Dil Kurumu Sözlükleri”. Erişim 9 Ekim 2022. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türk Tabipler Birliği Etik Kurulu. “Türk Tabipler Birliği Etik Bildirgeleri”, 2020. <http://www.ttb.org.tr>.
- Türkiye İstatistik Kurumu. “Hanehalkı İşgücü Araştırması 2008 Eylül Dönemi Sonuçları (Ağustos, Eylül, Ekim 2008)”. Erişim 21 Haziran 2020. http://www.tuik.gov.tr/Pre_Haber_Bultenleri.do?id=2077.

- . “Hayat Tabloları, 2015-2017”. Erişim 21 Haziran 2020. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27591>.
- . “Hayat Tabloları, 2016-2018”, y.y. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30712>.
- . “İşgücü İstatistikleri, Eylül 2019”. Erişim 21 Haziran 2020. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30688>.
- . “İstatistiklerle Aile, 2018”. Erişim 21 Haziran 2020. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30726>.
- . “İstatistiklerle Yaşlılar, 2018”. Erişim 21 Haziran 2020. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30699>.
- . “Ölüm Nedeni İstatistikleri”, 2018. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30626>.
- Uhlenbruck, Wilhelm, ve Adolf Laufs. *Die Pflicht zum Behandlungsabbruch*, y.y.
- United Nations Comitee on Economic Social and Cultural Rights. “General Comment No. 14”. Geneva, 2000. <https://doi.org/10.2307/2752479>.
- Ünver, Yener. “İzinsiz Yaşatmak Haksızlık Olabilir mi ?” İçinde *Tıp Hukuku*, editör Z.Z. Erkol ve Y. G. Doğramacı, 1. baskı, 53–61. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2019.
- Üstün, Çağatay. ““Yaşamın Sonuna Doğru Umut Kapısını Kapatmayın!” Etik Bakış Açısıyla Kısa Bir Değerlendirme”. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics Law Hist-Special Topics* 2, sayı 3 (2016): 34–41.
- Uyar, Meltem, ve İdris Şevki Köken. “Ülkemizde Palyatif Bakımın Güncel Durumu, Sorunlar ve Öneriler”. Editör F. Çay Şenler. *Türkiye Klinikleri Tıbbi Onkoloji - Özel Konular* 13, sayı 1 (2020): 11–14.
- Uygun, Oktay. “İnsan Hakları Kuramı”. İçinde *İnsan Hakları*, 13–46. Yapı Kredi Yayınları, 2000.
- Veatch, Robert M. *Biyoetiğin Temelleri*. Editör Tolga Güven ve Şefik Görkey. 1. baskı. AND Danışmanlık Eğitim Yayıncılık, 2010.
- Vergano, Marco, ve Giuseppe Renato Gristina. “Futility in Medicine”, 2014. <https://doi.org/10.1016/j.tacc.2014.10.004>.
- Vermandere, Mieke, Jan De Lepeleire, Wouter Van Mechelen, Franca Warmenhoven, Bregje Thoosen, ve Bert Aertgeerts. “Outcome Measures of Spiritual Care in Palliative Home Care”. *American*

Journal of Hospice and Palliative Medicine 30, sayı 5 (24 Ağustos 2013): 437–44. <https://doi.org/10.1177/1049909112454563>.

Vienna, World Conference on Human Rights in. “Vienna Declaration and Programme of Action”. Vienna, 1993.

Vries, T.P.G.M. de, R.H Henning, H.V. Hogerzeil, ve D.A Fresle. “Reçete Yazma Rehberi Pratik El Kitabı”. Cenevre, y.y.

Walker, L.O., ve K.C. Avant. *Strategies for Theory Construction in Nursing*. 5. baskı, 2011.

Watson, Max, Peter Armstrong, Craig Gannon, Nigel Sykes, ve Ian Back. “Palliative Care Guidelines Plus”, y.y. <https://book.pallcare.info/index.php?tid=108&dg=9>.

Weitzner, Michael A., Susan C. McMillan, ve Paul B. Jacobsen. “Family Caregiver Quality of Life: Differences Between Curative and Palliative Cancer Treatment Treatings”. *Journal of Pain and Symptom Management* 17, sayı 6 (1999): 418–28. [https://doi.org/10.1016/S0885-3924\(99\)00014-7](https://doi.org/10.1016/S0885-3924(99)00014-7).

Werth, James L., ve Dean Blevins, ed. *Decision Making Near the End of Life : Issues, Development, and Future Directions*. Routledge, 2009.

WHO. “WHO Definition of Palliative Care”. Erişim 19 Haziran 2020. <https://www.who.int/cancer/palliative/definition/en/>.

WHO Expert Committee on Cancer Pain Relief and Active Supportive Care & World Health Organization. “Cancer Pain Relief and Palliative Care: Report of a WHO Expert Committee [3-10 Haziran 1989 tarihinde Cenevre’de yapılan toplantı]”, 1990. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/39524>.

Wilkinson, Dominic JC J.C., ve Julian Savulescu. “Knowing When to Stop: Futility in the ICU”. *Current Opinion in Anaesthesiology* 24, sayı 2 (Nisan 2011): 160–65. <https://doi.org/10.1097/ACO.0b013e328343c5af>.

World Health Organisation. “Palliative Care Key Facts”, 19 Şubat 2018. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/palliative-care>.

World Health Organization. “Access to Controlled Medications Programme”. Geneva, 2007. https://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/Framework_ACMP_withcover.pdf.

———. *Ethical Choices in Long-Term care: What Does Justice Require?*

Geneva, 2002.

———. “Sixty-Seventh World Health Assembly”. *WHA67/2014/Rec/1*, 2014.
https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA67-REC1/A67_2014_REC1-en.pdf#page=59.

World Palliative Care Alliance. *Global Atlas of Palliative Care*. 2. baskı, 2020. <https://www.thewhpc.org/resources/global-atlas-on-end-of-life-care>.

———. *Global Atlas of Palliative Care at the End of Life*, 2014.
<http://www.who.int/cancer/publications/palliative-care-atlas/en/>.

Worthington, Roger. *Ethics and Palliative Care A Case Based Manual*. Oxford, UK: Radcliffe Publishing, 2005.

Wright, Michael, Justin Wood, Thomas Lynch, ve David Clark. “Mapping Levels of Palliative Care Development: A Global View”. *Journal of Pain and Symptom Management* 35, sayı 5 (01 Mayıs 2008): 469–85. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2007.06.006>.

Yamaç, Deniz, ve B. Ceyhun. “Kanser Hastasına Doğru Bilgi Verme”. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği* 7, sayı 1 (1999): 34–40.

Yaşar, H. Arzu, Mustafa Gürbüz, ve Filiz Çay Şenler. “Palyatif Bakımda İletişim”. İçinde *Onkolojide Palyatif Bakım*, editör Filiz Çay Şenler, 1. baskı, 27–32. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2020.

Yaşar, Nur. “Tıbbi Müdahalede Karar Vericiler ve Rıza”. Dokuz Eylül Üniversitesi, 2019.

Yavuz, Cevdet, Faruk Acar, ve Burak Özen. *Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)*. 17. baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2021.

Yaycı Koçak, Hilal, ve Özgür Koçak. “Palyatif Bakımda Psikolojik Destek”. Erişim 21 Haziran 2020. <https://psikolojiyazilari.com/palyatif-bakimda-psikolojik-destek/>.

Yeh, Pi-Ming. “Systematic Review of the Interventions for Family Caregivers”. İçinde *Caregivers: Practices, Challenges and Expectations*, editör Adrienne Lloyd, 1–30. Health Care in Transition. New York: Nova Science Publishers, Inc, 2016.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1164791&lang=tr&site=eds-live&authtype=ip,uid>.

Yenerer, Özlem. “Tıbbi Müdahaleye Rızanın Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi”. Marmara Üniversitesi, 2001.

- Yıldırım, Güven. “Sağlık Hukuku Açısından Kansерli Hastaları Bilgilendirme Zorunluluđu ve Bilgilendirmenin Psikolojik Sonuçları”. İstanbul Medipol Üniversitesi, 2018.
- Yıldırım, Turan. “Sağlık Kurum ve Kuruluşlarının Hukuki Sorumluluğu”. İçinde *Uluslararası I. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, 1. baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2011.
- Yılmaz, Abdulkadir. “Palyatif Bakım Biriminde Tedavi Almakta Olan Kansер Hastalarında Semptom Sıklığı ve Palyatif Bakım Tedavisinin Semptom Kontrolündeki Yeri”. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, 2015.
- Yılmaz, Cebail. “Cerrahi Tedavide Ergenin Aydınlatılmış Onamı”. Kocaeli Üniversitesi, 2016.
- Zarit, Steven H. “Family Care and Burden at the End of Life”. *Canadian Medical Association Journal* 170, sayı 12 (2004): 1811–12. <https://doi.org/10.1503/cmaj.1040196>.
- Zengin, Ebuzer. “Tedaviyi Ret Hakkı Bağlamında Pasif Ötanazinin Değerlendirilmesi”. İçinde *II. Uluslararası Tıp Hukuku Kongresi Bildirileri Kitabı*, editör Cahid Doğan ve Hakan Hakeri, 1169–1205. Adalet Yayınevi, 2018.
- Zevkliler, Aydın, ve Emre Gökyayla. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. 20. baskı. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2020.
- Zucker, Marjorie B., ve Howard D. Zucker, ed. *Medical Futility and the Evaluation of Life-Sustaining Interventions*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press, 1997.